

UDK: 37.018.4:616.2-036.21

Izvorni znanstveni članak

Primljeno: 15.9.2020.

STAVOVI UČITELJA I RODITELJA UČENIKA OSNOVNIH ŠKOLA O NASTAVI NA DALJINU

Natalija ČURKOVIĆ

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja, Zagreb, Hrvatska

natalija.curkovic@ncvvo.hr

Sandro KRAŠIĆ

Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet

Ivana KATAVIĆ

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja, Zagreb, Hrvatska

Sažetak

Zdravstvena kriza uzrokovana pandemijom koronavirusa uzrokovala je premještanje nastave u mrežno okruženje. Cilj je ovoga istraživanja ispitati i usporediti stavove učitelja i roditelja o različitim aspektima nastave na daljinu. Ispitivani aspekti su: općeniti stav o nastavi na daljinu, stavovi o komunikaciji između roditelja i učitelja, zadacima i materijalima korištenima u nastavi na daljinu te napretku učenika, načinima ocjenjivanja i zaključnim ocjenama. Stavovi su se ispitivali mrežnim upitnikom te se pokazalo kako najviše slaganje postoji u aspektu komunikacije i općenitom stavu o nastavi na daljinu. Najniže slaganje između roditelja i učitelja pokazalo se u aspektima zadavanja zadataka te načinu vrednovanja gdje roditelji naspram učitelja pozitivnije procjenjuju vlastitu djecu. Stavovi roditelja i učitelja o nastavi na daljini se zbog velikog uzorka korištenog u ovom istraživanju produbljuju, a opća saznanja o nastavi na daljinu mogu se generalizirati na druge sustave i populacije.

Ključne riječi: koronavirus; nastava na daljinu; roditelji; stavovi; učitelji

Uvod

Zdravstvena kriza širenjem novog koronavirusa uzrokovala je značajne promjene u različitim aspektima života, pa tako i u obrazovanju. Za vrijeme koronavirusa u ožujku 188 zemalja diljem svijeta u potpunosti je ili lokalizirano zatvorilo škole kako bi se spriječilo širenje virusa (Basilaia i Kvavadze, 2020). Među tim zemljama se od 13. ožujka 2020. godine našla i Hrvatska odlukom Nacionalnoga stožera civilne zaštite Republike Hrvatske o prekidanju održavanja nastave u školama, čime se 16. ožujka 2020. godine nastava počela održavati na daljinu. Razlog takvoj odluci bilo je, s jedne strane onemogućiti širenje virusa (Abdulmir i Hafidh, 2020; Germann, Gao, Gambhir, Plummer, Biggerstaff, Reed i Uzicanin, 2020), dok je s druge strane to značilo održati proces obrazovanja neprekinutim, kao i smanjiti zabrinutost roditelja oko obrazovanja njihove djece (Basilaia i Kvavadze, 2020; Wang, Zhang, Zhao, Zhang i Jiang, 2020).

Nastava na daljinu većinom se odvijala asinkrono, odnosno učenici su imali pristup materijalima koje su učitelji stavljali na mrežne platforme te je za sve obrazovne institucije omogućena tehnička podrška, kao i podrška prilikom izrade materijala za nastavu (Ministarstvo obrazovanja i znanosti, 2020). Nastava se, osim putem mrežnih platformi, održavala i putem televizijskih programa na kojima su učenici mogli pratiti sadržaje specifične za njihov razred. Zbog iznenadnosti pojave novog koronavirusa prijelaz na e-učenje također je morao biti brz. Učitelji, učenici, ali i roditelji su se morali na različite načine prilagoditi novoj situaciji.

Učitelji su morali prilagoditi svoj način rada i predstavljanja nastavnoga sadržaja mrežnim platformama. Zbog toga se iznimno važnim pokazao stupanj obrazovanja, ali i stav učitelja prema informacijsko-komunikacijskim tehnologijama (IKT) te upoznatost i učestalost korištenja IKT-a. Istraživanje koje su Ružić Baf, Radetić-Paić i Zarevski proveli 2012. godine pokazalo je kako gotovo trećina ispitanih studenata Učiteljskog fakulteta smatra da budućim učiteljima nije potrebna edukacija iz područja IKT-a. S obzirom na to da se radi o istraživanju provedenom prije osam godina, može se pretpostaviti da je većina sudionika toga istraživanja sada u ulozi učitelja te da i dalje imaju negativan stav prema IKT-u. S druge pak strane, Ministarstvo obrazovanja i znanosti prepoznalo je važnost tehnologije u obrazovanju te je tijekom 2017./2018. godine pokrenut pilot-projekt „e-Škole: Uspostava sustava razvoja digitalno zrelih škola“. Kao jedan od ciljeva tog projekta navedeno je upoznavanje učitelja s upotrebom digitalne tehnologije prilikom praćenja i vrednovanja učenika jer se pokazuje kako „upotreba digitalnih tehnologija u bilo kojoj etapi nastavnog procesa pozitivno utječe na motivaciju učenika“ (Hrvatska akademska istraživačka mreža – CARNET, 2018, 15). Što se

tiče roditelja, oni su morali ured preseliti u domove te u istome prostoru obavljati sve aktivnosti koje su inače obavljali u različitim okolinama. Uz to što su posao obavljali od kuće, često se događalo da roditelji pomažu djeci prilikom usvajanja nastavnih sadržaja. Bjorklund i Salvanes (2011) navode kako je obiteljsko okruženje iznimno bitno za obrazovanje djece jer obitelj predstavlja veliku i važnu podršku u obrazovnom napretku djece. No, do sada se ta podrška smatrala nadopunom školskom procesu u obliku razgovaranja o tome što se u školi uči ili dodatnog razjašnjavanja pojedinih sadržaja. U situaciji socijalne izolacije i nastave na daljinu roditelji postaju primarni pokretač procesa učenja u svoje djece. Isto tako, roditelji su često bili primorani pomagati u savladavanju nastavnih sadržaja predstavljenih mrežnim putem. Uspješnost takvog procesa učenja ovisi kako o prethodnim navikama učenja djeteta i mogućnostima vlastite samoregulacije učenja tako i o značajkama roditelja i njihove okoline – dostupnom vremenu u kojem se roditelj može posvetiti poučavanju djeteta, dostupnim resursima poput računala ili dovoljno brzog interneta i razini vlastitog znanja jer roditelj teško može pomoći u objašnjavanju pojedinih sadržaja ako ih sam ne razumije (Oreopoulos, Page i Stevens 2006). Isto tako, roditelji su svjesni i mogućeg negativnog utjecaja koji korištenje IKT-a može imati na njihovu djecu (Pregrad, Tomić Latinac, Mikulić i Šeparović, 2011) te mogu takav stav prenijeti na njih. Naime, u istraživanjima se pokazuje kako stavovi roditelja (i učitelja) prema različitim odrednicama procesa poučavanja i školskog okruženja utječu na razvitak stavova učenika prema istim odrednicama (Sušan Gregorović, 2017).

Kako bi se između roditelja i učitelja razvio suradnički odnos koji se temelji na partnerstvu obitelji i škole, čime učenici profitiraju, nužno je razvijati dvosmjernu, otvorenu i pozitivnu komunikaciju (Epstein, 2001; Ljubetić, 2014; Rosić i Zloković, 2003). Kroz takvu komunikaciju razvija se i roditeljska uključenost u proces obrazovanja, koja obuhvaća niz roditeljskih aktivnosti vezanih za obrazovanje djeteta, bilo kod kuće ili u školi (Sušan Gregorović, 2017). U doba kada se nastava održavala na daljinu, roditeljska uključenost kod kuće, koja uključuje nadgledanje i pomoć u izvršavanju zadaća, pomoć u učenju, planiranju učenja te organizaciji vremena (Christenson i Sheridan, 2001; Epstein, Sanders, Sheldon, Simon, Salinas, Jansorn, Van Voorhis, Martin, Thomas, Greenfield, Hutchins, i Williams, 2009), bila je istaknutija no ikada prije. No, kako Sušan Gregorović (2017) navodi, učitelji su ti koji ostvaruju primarni kontakt s roditeljima zbog čega su upravo oni ključni za poticanje roditelja na uključivanje i razvijanje vlastite percepcije i prakse uključivanja (Hoover-Dempsey i Sandler, 1997; Griffith, 1998). Također, redovita komunikacija s učiteljima roditeljima pomaže da ostanu informirani o situaciji u školi i o napretku vlastita djeteta. Redovita se

komunikacija pokazala važnom za vrijeme nastave na daljinu jer su teme povezane s koronavirusom bile iznimno zastupljene u medijima zbog čega je moglo doći do kontradiktornih informacija, a time i do zbunjenosti ili ljutnje roditelja.

Važni su dijelovi nastave i procesa obrazovanja praćenje napretka učenika te njihovo vrednovanje. Učitelji često navode kako im je upravo taj dio posla najveći izazov, odnosno pitaju se kako na najprikladniji način procijeniti vještine i znanje učenika (Kolpak, 2014). Isti autor navodi kako nedostatak vrednovanja dehumanizira proces poučavanja i može stvoriti nepovjerenje između učitelja, učenika i roditelja. S druge strane, proces vrednovanja, ako je detaljno objašnjen i strukturiran, može učenicima služiti kao motivacija za prilagođavanje svog rada očekivanim standardima. Iz toga proizlazi i važnost davanja učiteljeve konstruktivne i redovite povratne informacije učenicima. Zbog svega toga Ministarstvo obrazovanja i znanosti (2020) objavilo je *Upute za vrednovanje i ocjenjivanje tijekom nastave na daljinu* kako bi usmjerili učitelje i olakšali im proces praćenja i vrednovanja. U tom se dokumentu ističe kako „pored usvajanja ishoda učenja putem bitnih sadržaja, naglasak treba staviti na dobrobit učenika i poticanje učenja na rad, a ne na ocjenjivanje naučenog“ (Ministarstvo obrazovanja i znanosti, 2020, 3). Također, u dokumentu se navodi kako su se standardni načini provjere, poput usmenog ispitivanja, mogli i dalje koristiti u nastavi na daljinu, ali u manjem opsegu te su se preporučivali inovativniji pristupi kojima se ispituju više razine kognitivnog funkcioniranja, poput kritičkih osvrtâ, debate, istraživanja teme, raspravljačkih eseja ili izrade plakata, ovisno o dobi učenika. Uz to se učitelje poticalo da prate i nagrađuju kontinuiranu aktivnost i samostalan rad učenika.

Iz svega navedenog proizlazi kako je nastava na daljinu predstavljala veliki izazov učiteljima, učenicima i roditeljima. S obzirom na to da postoji mogućnost da će se i nova školska godina održavati na daljinu, ali i zbog sličnih budućih situacija, kao i mogućnosti prebacivanja određenog dijela školovanja u mrežni svijet, važno je provjeriti kakvo je iskustvo nastave na daljinu učitelja i roditelja. Iz njihova iskustva može se saznati koje aspekte nastave na daljinu treba sačuvati u postojećem obliku, a koje treba doraditi.

Cilj je ovog istraživanja ispitati i usporediti stavove roditelja i učitelja o različitim aspektima nastave na daljinu. U ovom istraživanju fokus je na općenitome stavu o nastavi na daljinu, kao i na stavovima o komunikaciji između roditelja i učitelja, zadacima i materijalima korištenima u nastavi na daljinu te napretku učenika, načinima ocjenjivanja i zaključnim ocjenama.

Prethodna istraživanja pokazuju da postoji manji stupanj slaganja između učitelja i roditelja u procjenjivanju akademskog uspjeha učenika zbog toga što roditelji percipiraju sposobnosti i kompetencije svoje djece višima nego što to čine učitelji (Racz, Putnick, Esposito i Bornstein 2019). Autori navode da je jedan od razloga takvih rezultata taj što učitelji imaju širu sliku učeničkih sposobnosti jer imaju kontakt s više učenika, dok roditelji najčešće imaju uvid samo u sposobnosti svojeg djeteta. Također, općenito postoji manje slaganje između procjenjivača u onim aspektima koji su teže uočljivi nego u onima koji se lakše uočavaju (De Los Reyes, Augenstein, Wang, Thomas, Drabick i Burgers, 2015).

Zato pretpostavljamo da će postojati manje slaganja između roditelja i učitelja s onim aspektima nastave na daljinu čiji su procesi teže uočljivi roditeljima, poput načina ocjenjivanja i napretka učenika te onim aspektima nastave na daljinu koji se tiču sposobnosti i uspjeha učenika poput zaključnih ocjena, dok će veće slaganje postojati u aspektima koji su uočljivi roditeljima, poput komunikacije između njih i učitelja, kao i onih aspekata koji nemaju izravan doticaj sa sposobnostima njihove djece, poput općenitog stava o nastavi na daljinu.

Metodologija

Podaci za ovo istraživanje prikupljeni su mrežnom metodom, koristeći platformu *Survey Monkey* u sklopu većeg istraživanja iskustva nastave na daljinu u travnju 2020. godine. U istraživanju je sudjelovalo 40 263 roditelja te 6 709 učitelja. Pitanja su se odnosila na sociodemografske podatke sudionika, podatke o tehničkim i prostornim uvjetima u domu za održavanje i praćenje nastave na daljinu te tvrdnje o općenitom stavu o nastavi na daljinu, komunikaciji između učitelja, učenika i roditelja, zadatcima i materijalima korištenima tijekom nastave na daljinu, praćenju, vrednovanju i ocjenjivanju učenika te zaključnim ocjenama. Na tvrdnje se odgovaralo na skali Likertovog tipa (1 – *izrazito se ne slažem*; 2 – *uglavnom se ne slažem*; 3 – *niti se slažem niti se ne slažem*; 4 – *uglavnom se slažem*; 5 – *izrazito se slažem*).

Rezultati

U *Tablici 1.* prikazani su demografski podaci i tehnički te prostorni uvjeti ispitanih učitelja i roditelja. Kao što se iz tablice može vidjeti, gotovo četiri petine učitelja ima vlastito računalo na kojem može obavljati zadatke vezane uz posao, nešto manje od jedne petine njih mora dijeliti vlastito računalo i dogovarati se oko njegovog korištenja, dok samo oko 3 % učitelja nema vlastito računalo i mora se snalaziti na različite načine oko njegovog korištenja.

Što se učenika tiče, gotovo jednak je postotak onih učenika koji imaju vlastito računalo koje ne dijele s drugim osobama i onih koji moraju dijeliti računalo s drugim osobama iz kućanstva. Gotovo 12 % učenika nema računalo te se mora snalaziti kako bi izvršio zadatke.

Što se prostornih uvjeta tiče, gotovo polovica učitelja ima vlastiti prostor u kojem može raditi bez uznemiravanja, dok gotovo 40 % njih mora se dogovarati s ostalim ukućanima oko prostora za rad. U učenika je situacija bolja – gotovo tri četvrtine učenika ima vlastiti prostor u kojem može izvršavati školske obveze bez da ih itko ometa, dok nešto manje od jedne četvrtine njih mora se dogovarati s ostalim ukućanima, a 4 % njih nema prostor u kojem može raditi. Gotovo 90 % učitelja izjavljuje kako ima funkcionalnu internetsku vezu, jednako kao i učenici. Manji broj učitelja i učenika ima sporu internetsku vezu koja prekida.

Tablica 1. Prikaz frekvencija demografskih podataka i tehničkih te prostornih uvjeta u domu ispitanih učitelja i roditelja

		Učitelji (%)	Roditelji (%)
Spol	M	813 (12,1)	3 683 (9,1)
	Ž	5 897 (87,9)	36 580 (90,9)
Socioekonomski status	Vrlo lako	192 (2,9)	1 967 (4,9)
	Prilično lako	1 675 (25,0)	11 345 (28,2)
	Prilično teško	2 499 (7,1)	12 612 (31,3)
	Vrlo teško	474 (7,1)	2 679 (6,7)
	Ne želim reći	1 870 (27,9)	11 660 (29,0)
Tehnički uvjeti (učitelja / učenika)	Imam svoje računalo / laptop koje ne moram dijeliti s drugim osobama.	5 114 (78,3)	17 211 (44,9)
	Imam računalo / laptop koje dijelim s drugim osobama.	1 208 (18,5)	16 570 (43,2)
	Nemam svoje računalo / laptop i snalazim se posuđivanjem ili na druge načine.	210 (3,2)	4 558 (11,9)
Prostorni uvjeti (učitelja / djeteta)	Imam prostor u kojemu mogu sam/a raditi bez uznemiravanja.	3 255 (49,8)	27 923 (72,8)
	Imam prostor za rad, ali se moram dogovarati s ukućanima.	2 496 (38,2)	8 936 (23,3)
	Nemam prostor u kojemu mogu raditi sam/a.	781 (12,0)	1 480 (3,9)

Brzina i kvaliteta internetske veze	Imamo brzu i sigurnu internetsku vezu.	2 588 (39,6)	16 785 (43,8)
	Veza nije savršena, ali funkcionira.	3 246 (49,7)	16 832 (43,9)
	Veza je razmjerno spora, uz povremene prekide.	557 (8,5)	3 569 (9,3)
	Imamo sporu i nepouzdanu internetsku vezu.	141 (2,2)	1 153 (3,0)

Normalitet distribucija tvrdnji koje se tiču različitih aspekata nastave na daljinu testiran je Kolmogorov-Smirnov testom, kao i omjerom simetričnosti i standardne pogreške simetričnosti, odnosno spljoštenosti i standardne pogreške spoljštenosti distribucije. Oba načina su pokazala kako se distribucije razlikuju od normalne. Unatoč tome što distribucije odstupaju od normalne razlike, vrijednosti odgovora na tvrdnje učitelja i roditelja ispitane su t-testom zato što se t-test temelji na teoremu centralnih granica te se s dovoljno velikim uzorkom, što je u ovom istraživanju postignuto, izbjegava donošenje krivog zaključka (Cassela i Berger, 2002; Lehmann, 1998). Nadalje, prilikom testiranja razlika između aritmetičkih sredina, Levenovim testom su testirane razlike između varijanci. Pokazalo se da se na svim tvrdnjama varijance odgovaranja učitelja statistički značajno razlikuju od varijance odgovaranja roditelja te je zbog toga, umjesto klasičnog t-testa, korišten Welchov t-test (Delacre, Lakens, Leys, 2017; Liu, 2015). S obzirom na veličinu uzorka, a onda i veliku statističku snagu, sve su razlike aritmetičkih sredina statistički značajne. Zato je kao mjera veličine učinka korišten Cohenov d.

U *Tablici 2.* prikazani su deskriptivni podaci i rezultati Welchova t-testa te Cohenov d za tvrdnje koje se odnose na općenit stav oko nastave na daljinu. Kako su sve razlike između aritmetičkih sredina statistički značajne, veličina učinka je određena kao relevantni pokazatelj kako bi se odredilo je li uočena razlika između aritmetičkih sredina vrijedna interpretacije ili je uočena zbog velikog uzorka. U ovoj skupini pitanja najveća veličina učinka uočena je na pitanjima *Nastava na daljinu za mene / moje dijete je bila izvor stresa* ($d = 0,58$) te pripada srednjoj veličini učinka. Učitelji imaju viši rezultat od roditelja za polovicu standardne devijacije. Dok je prosječni rezultat roditelja bliži vrijednosti 3 koja je u upitniku označavala *Niti se slažem niti se ne slažem* s tvrdnjom, u učitelja je ona bliža vrijednosti 4 koja je u upitniku označavala *Uglavnom se slažem* s tvrdnjom. Nadalje, kod tvrdnji *Nastava na daljinu činila me / moje dijete napetim/om* ($d = 0,44$) i *Nastava na daljinu iziskivala je od mene / moga djeteta veliki napor i trud* ($0,36$) uočena je mala veličina učinka. I na objema ovim tvrdnjama učitelji pokazuju veće rezultate nego roditelji. Prosječni rezultati roditelja i učitelja na ovim tvrdnjama

bliži su vrijednosti 4, što ukazuje na općenito slaganje s tvrdnjama. Na ostalim pitanjima koja se tiču općenitog stava oko nastave na daljinu uočene su veličine učinka koje su premalene da bi bile značajne za interpretaciju.

Tablica 2. Prikaz deskriptivnih podataka, rezultata Welchova t-testa te veličine učinka tvrdnji koje se odnose na općeniti stav oko nastave na daljinu

Pitanje u upitniku		N	D	t	df	
Nastava na daljinu iziskivala je veliki napor i trud nas roditelja. / Nastava na daljinu iziskivala je od mene veliki napor i trud	R	3				
	oditelji	6546	,99	,157		
	U	6		(29,694	736,19	,36
Moje se dijete osjećalo napeto zbog brojnih zadataka tijekom nastave na daljinu. / Nastava na daljinu činila me napetim/om.	R	3				
	oditelji	6521	,48	,211		
	U	6		34,312	02,553	,44
Nastava na daljinu bila je izvor stresa za moje dijete. / Nastava na daljinu za mene je bila izvor stresa.	R	3				
	oditelji	6524	,22	,272		
	U	6		45,329	89,966	,58
Zbog nastave na daljinu moje dijete / učenici su bili u većoj mjeri izloženi opasnostima na internetu.	R	3				
	oditelji	5283	,21	,293	9	96
	U	6		,307	63,138	,12
Nastava na daljinu općenito je bila kvalitetna.	R	3				
	oditelji	6514	,30	,063	2	97
	U	6		,58	15,685	,03
	čitelji	362	,27	,902		

U *Tablici 3.* prikazani su deskriptivni podaci i rezultati Welchova t-testa te Cohenov d za tvrdnje koje se odnose na zadatke i materijale korištene u nastavi na daljinu. Pitanje koje pokazuje najveću veličinu učinka ($d = 1,19$) jest *Količina zadataka koje su moji učenici / moje dijete dobivali tijekom nastave na daljinu bila je veća nego tijekom redovne nastave.* Učitelji su pokazali za više od jedne standardne devijacije pozitivniji stav o toj tvrdnji nego roditelji. Prosječni rezultat učitelja je blizu vrijednosti 2, koja je u upitniku označavala *Uglavnom se ne slažem s tvrdnjom*, dok je u roditelja on na polovici između 3 i 4, što naginje slaganju s tvrdnjom. Nadalje, tvrdnje koje se tiču samostalnog rješavanja zadataka i međusobnog dijeljenja zadaća ili rješenja zadataka pokazuju veličine učinaka bliske graničnoj vrijednosti

visoke veličine učinka ($d = 0,77$ i $d = 0,71$), gdje roditelji pokazuju veće slaganje od učitelja u tvrdnji o samostalnosti učenika, dok učitelji pokazuju veće slaganje od roditelja u tvrdnji o dijeljenju zadataka. Učitelji također pokazuju veće slaganje od roditelja na tvrdnji *Zadatci koje sam učenicima zadavao/la bili su jasni* ($d = 0,64$), kao i s tvrdnjom o usklađenosti zadataka i poučavanog gradiva u nastavi na daljinu ($d = 0,49$).

Tablica 3. Prikaz deskriptivnih podataka, rezultata Welchovog t-testa te veličine učinka tvrdnji koje se odnose na zadatke i materijale korištene u nastavi na daljinu

Pitanje u upitniku		N	D	t	df
Učitelji su pretežno slali materijali koje su sami izradili. / Učenicima sam pretežno slao/la materijale koje sam samostalno izradio/la.	R	3			
	oditelji	6452	,54	,081	99
	U	6		(14,357	82,272
Zadatci koje je moje dijete dobivalo bili su jasni. / Zadatci koje sam učenicima zadavao/la bili su jasni.	R	3			
	oditelji	6531	,85	,964	10
	U	6		(52,75	778,03
Zadatci kojima se provjeravao/la učeničko znanje bili su usklađeni s onim što se radilo tijekom nastave na daljinu.	R	3			
	oditelji	5357	,93	,946	99
	U	6		(38,927	49,105
Od učitelja smo različitim komunikacijskim kanalima redovito dobivali povratne informacije o napretku djeteta. / Moji su učenici stizali na vrijeme izvršiti sve zadatke.	R	3			
	oditelji	5393	,91	,025	98
	U	6		(8,38	14,725
Učenici su međusobno dijelili zadaće ili rješenja zadataka.	R	3			
	oditelji	5237	,40	,239	91
	U	6		(53,512	41,302
Moje je dijete bilo samostalno u ispunjavanju školskih zadataka. / Učenici su bili samostalni u ispunjavanju školskih zadataka.	R	3			
	oditelji	5380	,66	,135	10
	U	6		(1,562	213,91
Količina zadataka koje su (moji)* učenici dobivali tijekom nastave na daljinu bila je veća nego tijekom redovne nastave.	R	3			
	oditelji	6445	,47	,254	14
	U	6		(3,468	201,385
	čitelji	370	,12	,721	

*odnosi se na tvrdnju postavljenu učiteljima

U Tablici 4. prikazani su deskriptivni podaci, rezultati Welchova t-testa i veličine učinka tvrdnji koje se odnose na komunikaciju učitelja s učenicima i roditeljima tijekom nastave na daljinu. U ovom aspektu nastave na daljinu primjećujemo najveće slaganje roditelja i učitelja. Najveća veličina učinka ustanovljena je u tvrdnji *Moji su učenici / moje je dijete redovito dobivalo povratne informacije o svojem napretku* ($d = 0,81$), što pripada velikoj veličini učinka. Učitelji su za 0,81 standardne devijacije pokazivali veće slaganje s tom tvrdnjom od roditelja. Nadalje, veličina učinka od 0,25, što pripada maloj veličini učinka, pokazala se na tvrdnji *Bilješke u e-dnevniku roditeljima su bile jasne*, gdje su učitelji pokazivali veće slaganje s tom tvrdnjom od roditelja.

Tablica 4. Prikaz deskriptivnih podataka, rezultata Welchova t-testa te veličine učinka tvrdnji koje se odnose na komunikaciju učitelja s učenicima i roditeljima tijekom nastave na daljinu

Pitanje u upitniku		N	D	t	df
Komunikacija između mojega djeteta i njegovih učitelja bila je dobra. / Moja komunikacija s učenicima bila je dobra.	R	3			
	oditelji	6546	,02		
	U	6		(2,095	252,299
	čitelji	369	,04		,03
Većina moje komunikacije s učiteljima* odvijala se putem mobilnih aplikacija (Viber, WhatsApp, SMS...).	R	3			
	oditelji	6448	,76		
	U	6		1,713	13,073
	čitelji	357	,54		,16
Od učitelja smo različitim komunikacijskim kanalima redovito dobivali povratne informacije o napretku djeteta. / Moji su učenici redovito dobivali povratne informacije o svojem napretku.	R	3			
	oditelji	5329	,78		
	U	6		(75,014	844,72
	čitelji	218	,56		,81
Bilješke u e-dnevniku (roditeljima)** su bile jasne.	R	3			
	oditelji	5199	,23		
	U	6		(20,029	600,17
	čitelji	175	,43		,25
Bilješke u e-dnevniku (roditeljima)** su bile korisne.	R	3			
	oditelji	5295	,01		
	U	6		(18,645	909,7
	čitelji	173	,21		,17

*u tvrdnji za učitelje glasilo je: *učenicima i roditeljima*; ** u tvrdnji za učitelje

U *Tablici 5.* prikazani su deskriptivni podaci i rezultati Welchova t-testa i veličine učinka za tvrdnje koje se odnose na napredak učenika tijekom nastave na daljinu. Ovim su aspektom nastave na daljinu roditelji i učitelji najmanje zadovoljni te pokazuju najmanje slaganje s tvrdnjama. Najveća ustanovljena veličina učinka pokazala se na tvrdnji *Za napredak učenika tijekom nastave na daljinu zaslužni su učitelji* ($d = 0,58$), gdje učitelji pokazuju veće slaganje s ovom tvrdnjom od roditelja, dok je za tvrdnju o obiteljskoj zaslužnosti za napredak učenika veličina učinka iznosila 0,45 te su roditelji pokazivali veće slaganje naspram učitelja s tom tvrdnjom. Nadalje, veličina učinka na tvrdnju *Glavne povratne informacije o postignuću i napretku učenika bile su ocjene iznosi 0,47* te se nalazi na granici srednje veličine učinka. Roditelji su pokazivali veće slaganje s ovom tvrdnjom nego učitelji, no to slaganje je niže od ocjene 3 koja je označavala *Niti se slažem niti se ne slažem s tom tvrdnjom*, što generalno ukazuje na neslaganje s ovom tvrdnjom.

Tablica 5. Prikaz deskriptivnih podataka, rezultata Welchova t-testa te veličine učinka tvrdnje koje se odnose na napredak učenika tijekom nastave na daljinu

Pitanje u upitniku		N	D	t	df
Moje je dijete napredovalo tijekom nastave na daljinu. / Moji su učenici napredovali tijekom nastave na daljinu.	R	3			
	oditelji	6451	,02	,166	
	U	6		(7,376	571,012
Za napredak mojeg djeteta* tijekom nastave na daljinu zaslužni su učitelji.	R	3			
	oditelji	6411	,93	,161	
	U	6		(49,110	464,857
Za napredak mojeg djeteta* tijekom nastave na daljinu zaslužni su roditelji. / skrbnici i članovi uže i šire obitelji.	R	3			
	oditelji	6444	,91	,003	
	U	6		(6,013	243,272
Glavne povratne informacije o postignuću i napretku djeteta* bile su ocjene.	R	3			
	oditelji	5297	,85	,285	
	U	6		(7,364	008,192

*u tvrdnji za učitelje pisalo je: *učenika*

U *Tablici 6.* prikazani su deskriptivni podaci i rezultati Welchova t-testa te veličine učinka tvrdnji koje se odnose na ocjenjivanje učenika tijekom nastave na daljinu. Kao što se iz

tablice može vidjeti, generalno se najveće neslaganje između roditelja i učitelja javlja u ovom aspektu nastave na daljinu. Velika veličina učinka se pokazuje na pitanjima *Ovogodišnje zaključne ocjene mojih učenika odgovaraju njihovom znanju* ($d = 0,94$) i *Zbog objektivnih okolnosti ocjenjivanje je bilo blaže* ($d = 0,88$), gdje roditelji smatraju da su ovogodišnje ocjene zaslužene i odgovaraju znanju njihove djece, dok učitelji smatraju da je ovogodišnje ocjenjivanje bilo blaže. Nadalje, srednje veličine učinka ustanovljene su na tvrdnjama *Ocjene koja sam zaključio/la bile su bolje nego inače* ($d = 0,71$), *Zadovoljan/a sam ocjenama svojih učenika* ($d = 0,57$) te *Ocjene koja sam zaključio/la bile su podjednake kao tijekom redovne nastave* ($0,52$). Roditelji pokazuju veće slaganje od učitelja na tvrdnjama koje se tiču zadovoljstvom zaključnim ocjenama i tvrdnjom da su zaključne ocjene slične ocjenama tijekom redovne nastave. Učitelji su pokazali veće slaganje s tvrdnjom kako su zaključne ocjene bile više nego ocjene tijekom redovne nastave. Tvrdnja s malom veličinom učinka, no blizu granične vrijednosti za srednju veličinu učinka, jest *Učenici su imali pomoć u izvršavanju zadataka pa su zato kriteriji za ocjenjivanje bili stroži* ($d = 0,48$), gdje su roditelji pokazivali veće slaganje s tom tvrdnjom, no ono u prosjeku iznosi manje od ocjene 3 koja je u upitniku značila *Niti se slažem niti se ne slažem* s tvrdnjom. Iz toga se može zaključiti kako se roditelji i učitelji generalno ne slažu s tom tvrdnjom.

Tablica 6. Prikaz deskriptivnih podataka, rezultata Welchova t-testa te veličine učinka tvrdnji koje se odnose na ocjenjivanje učenika tijekom nastave na daljinu

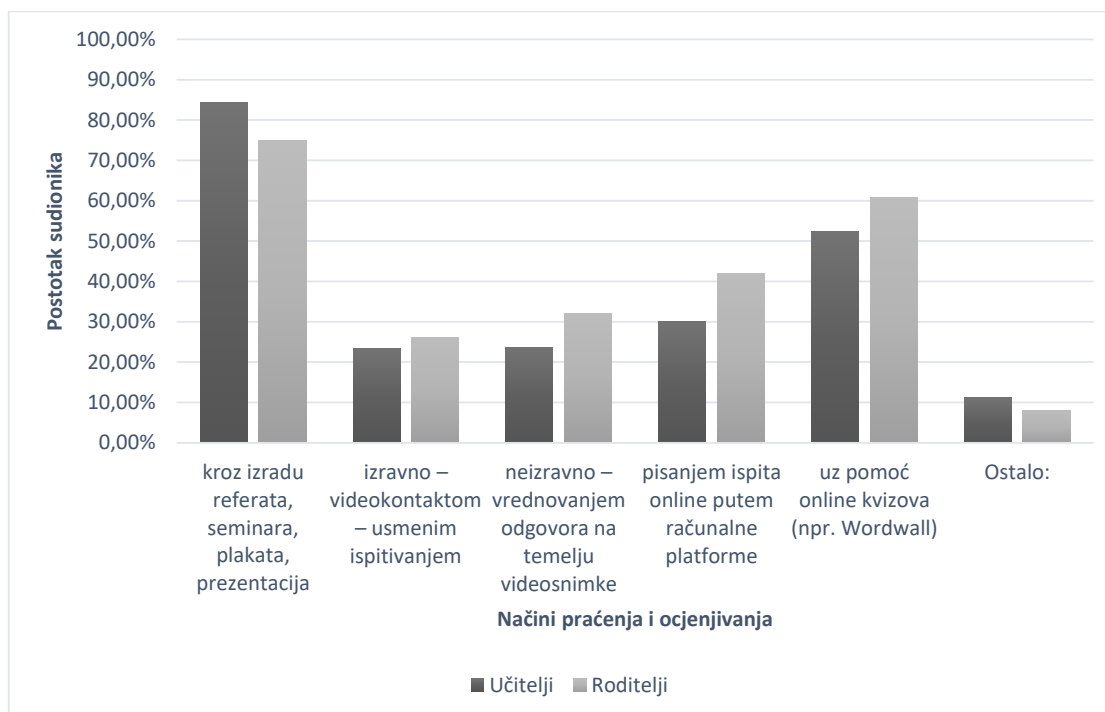
Pitanje u upitniku		N	D	t	df	
Zbog objektivnih okolnosti neki učitelji su bili blaži pri ocjenjivanju. / Zbog objektivnih okolnosti ocjenjivanje je bilo blaže.	R	3				
	oditelji	5254	,30	,164		
	U	6		(70,865	259,839	,88
	čitelji	202	,91	,897		
Učenici su imali pomoć u izvršavanju zadataka pa su stoga kriteriji za ocjenjivanje bili stroži.	R	3				
	oditelji	5236	,59	,148	3	98
	U	6		(7,407	53,577	,48
	čitelji	221	,10	,934		
Zaključne ocjene bile su podjednake kao tijekom redovne nastave. / Ocjene koje sam zaključio/la bile su podjednake kao tijekom redovne nastave.	R	3				
	oditelji	5295	,01	,037	3	90
	U	6		(9,364	77,707	,52
	čitelji	209	,49	,940		
Zaključne ocjene bile su bolje nego inače. / Ocjene koje	R	3			96	
	oditelji	5216	,67	,248	55,003	48,766

sam zaključio/la bile su bolje nego inače.	U	6				
	čitelji	203	,49	,038		
Ovogodišnje zaključne ocjene mogea djeteta pravedne su. / Ovogodišnje zaključne ocjene mojih učenika odgovaraju njihovu znanju.	R	3				
	oditelji	5369	,12	,012	6	86
Zadovoljan/a sam zaključnim ocjenama svojega djeteta*.	U	6			(8,815	47,052
	čitelji	217	,17	,992		,94
	R	3				
	oditelji	5385	,26	,980	4	92
	U	6			(2,937	10,627
	čitelji	221	,73	,872		,57

*u tvrdnji za učitelje pisalo je: *svojih učenika*

Na *Slici 1.* prikazane su najčešće metode praćenja i ocjenjivanja učenika tijekom nastave na daljinu te postotci koji ukazuju na korištenje pojedinog načina ocjenjivanja, a što su procijenili učitelji i roditelji. Kao što se iz slike 1 može vidjeti, najčešća korištena metoda praćenja i ocjenjivanja učenika tijekom nastave na daljinu bila je izrada referata, seminara, plakata i prezentacija kao i korištenje e-kvizova. Nešto manje se koristilo pisanje ispita mrežnim putem i usmeno ispitivanje te vrednovanje odgovora na temelju videosnimke.

Slika 1. Prikaz postotaka koji ukazuju na korištenje pojedinog načina ocjenjivanja, a što su procijenili učitelji i roditelji.

Rasprava

Ovo istraživanje je provedeno u doba pandemije koronavirusa u Hrvatskoj kako bi se ispitali stavovi učitelja i roditelja o različitim aspektima nastave na daljinu, čime bi se dobio vrijedan uvid u kvalitetu nastave. Na temelju toga bi se moglo utvrditi koji su aspekti nastave na daljinu dobro osmišljeni i provedeni te koje aspekte treba poboljšati kako bi se kvaliteta nastave na daljinu, ali i njezina percepcija poboljšala u učitelja i roditelja.

Tvrđnje koje se tiču općenitog stava o nastavi na daljinu pokazuju različitu percepciju napora, truda, stresa i napetosti koju su doživjeli učitelji, odnosno roditelji i njihova djeca za vrijeme nastave na daljinu. Generalno, postoji slaganje s tvrdnjama koje se tiču tih stanja, gdje učitelji pokazuju veću razinu uznemirenosti nego roditelji i njihova djeca. Razlog tomu može biti činjenica da su učitelji morali prilagoditi svoj način predavanja, poučavanja, praćenja i vrednovanja mrežnom svijetu te raditi nove pripreme za nastavu, odnosno bili su pod pritiskom razvijanja i korištenja novih načina predavanja koji im otprije nisu bili bliski (Basilaia i Kvavadze, 2020). Zbog toga je potrebno neko vrijeme da se razviju i implementiraju efikasni načini provođenja ovakvog oblika nastave. Nadalje, povećani stres i uznemirenost su primijećeni u roditelja i učenika zbog toga što je ova situacija bila nova i za njih. Roditelji su za vrijeme radnog vremena obično na poslu, a djeca u školi, no to je za vrijeme socijalne izolacije i nastave na daljinu u potpunosti promijenjeno. U nastavi na daljinu puno je veća odgovornost stavljena na učenike i njihove roditelje jer učenici nisu navikli na način rada u kojem sami reguliraju vlastiti tempo učenja te usvajaju gradivo na višim kognitivnim razinama jer je reforma školstva, kojoj je cilj pomaknuti paradigmu učenja i poučavanja s činjeničnog znanja na razvoj tih kompetencija, tek započela (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2020). Na općenito pitanje o kvaliteti nastave na daljinu većina roditelja i učitelja pokazuje neutralan stav, što ukazuje na to da iako nema nekih velikih generalnih zamjerki nastavi na daljinu, prostor za napredak postoji.

Kada se osvrnemo na iskazane stavove roditelja i učitelja u vezi sa zadacima i materijalima koje su učitelji koristili tijekom nastave na daljinu, možemo zaključiti kako u ovom aspektu postoji neslaganje između roditelja i učitelja. Naime, najveće se neslaganje uočava u percepciji količine zadataka koju su učitelji zadavali tijekom nastave na daljinu. Dok učitelji smatraju da je ta količina jednaka kao i tijekom uobičajene nastave, roditelji smatraju suprotno. Jedan od razloga za takvu diskrepanciju u stavovima može biti taj što je cjelokupna nastava preseljena u dom učenika zbog čega nije bilo odvojenosti onoga što se uči u školi i zadaće koja se rješava kod kuće. Dok učitelji smatraju da se tijekom nastave na daljinu

obrađivala jednaka količina ishoda i nastavnih sadržaja kao i tijekom redovne nastave, roditelji koji su pomagali svojoj djeci i ulagali mnogo vremena i truda smatraju da je količina zadataka bila prevelika. Nadalje, srednje do visoko neslaganje između roditelja i učitelja postoji oko tvrdnji koje se tiču samostalnosti u rješavanju zadataka, odnosno međusobnom pomaganju učenika i dijeljenju zadataka. Naime, roditelji smatraju da su njihova djeca bila samostalna, dok učitelji smatraju da su učenici imali pomagače te da su dijelili zadatke. Isto tako, roditelji se manje od učitelja slažu s time da su zadatci koje su učenici dobivali bili jasni, no svejedno prosječna ocjena roditelja naginje slaganju s tom tvrdnjom. Razlog tome može biti taj što pojedini roditelji možda nemaju dovoljno znanja da bi razumjeli zadatke te pomogli svojem djetetu prilikom ovladavanja tim zadacima (Oreopoulos, Page i Stevens, 2006).

Na tvrdnjama koje se odnose na komunikaciju kao iznimno bitan aspekt nastave na daljinu postoji najveće slaganje između roditelja i učitelja. Naime, jedina tvrdnja na kojoj postoji visoko neslaganje između roditelja i učitelja jest redovna povratna informacija o napretku učenika (*Od učitelja smo različitim komunikacijskim kanalima redovito dobivali povratne informacije o napretku djeteta. / Moji su učenici redovito dobivali povratne informacije o svojem napretku.*) koju učitelji ocjenjuju pozitivnije nego roditelji. No iako postoji neslaganje između roditelja i učitelja, može se primijetiti kako su njihove prosječne ocjene dosta visoke te se učitelji izrazito slažu s tom tvrdnjom, dok se roditelji uglavnom slažu s tom tvrdnjom. Razlog takvom neslaganju može biti u dječjem skrivanju ili zaboravljanju prenošenja povratnih informacija koje dobivaju od učitelja i/ili kroz korištene aplikacije roditeljima. Jedna od prednosti korištenja različitih aplikacija tijekom nastave na daljinu je mogućnost dobivanja izravne povratne informacije o uspjehu na različitim e-oblicima provjera znanja, primjerice kvizova (Hrvatska akademska i istraživačka mreža – CARNET, 2018).

S druge strane, napredak i ocjenjivanje učenika je aspekt nastave na daljinu kod kojeg se primjećuje najveće neslaganje roditelja. Naime, za taj je aspekt očekivano zabilježeno najveće neslaganje jer roditelji uobičajeno precjenjuju potencijal i sposobnosti vlastita djeteta u odnosu na učiteljsku percepciju (Kakkainen i Raty, 2010; Racz i sur., 2019) Uz to, aspekti poput praćenja napretka i ocjenjivanja vrlo su često nedovoljno transparentni pa se time i slaganja ocjenjivača smanjuju (De Los Reyes i sur., 2015). Najveće neslaganje između roditelja i učitelja dobiveno je na tvrdnjama *Ovogodišnje zaključne ocjene mojih učenika odgovaraju njihovom znanju*, koju roditelji u prosjeku ocjenjuju pozitivnije nego učitelji. Nadalje, učitelji se češće slažu s tvrdnjama *Zbog objektivnih okolnosti ocjenjivanje je bilo blaže* i *Ocjene koje sam zaključio bile su bolje nego inače* nego što to čine roditelji jer roditelji smatraju da su

ocjene koje su zaključene bile slične onima koje su zaključene tijekom redovne nastave te su općenito zadovoljniji zaključnim ocjenama nego učitelji. Takvi rezultati su u skladu s gore navedenim istraživanjima o percepciji sposobnosti učenika koju imaju roditelji, odnosno učitelji. Zanimljivo je primijetiti kako roditelji i učitelji u prosjeku neutralno ocjenjuju tvrdnju *Moji su učenici / Moje je dijete napredovalo tijekom nastave na daljinu* te da se pretežito slažu s tvrdnjom koja govori o roditeljskom utjecaju za napredak tijekom nastave na daljinu. Razlog tome može biti taj što su mnogi učitelji ujedno i roditelji te su i sami primijetili koliko su pomagali vlastitoj djeci da usvoje gradivo predstavljeno mrežnim putem. No, do neslaganja dolazi u tvrdnji koja se tiče učiteljske zasluge za napredak djece, gdje učitelji pozitivnije ocjenjuju tu tvrdnju nego roditelji. Mogući razlog tome jest roditeljska percepcija da je tijekom nastave na daljinu mnogo posla palo na njih jer nisu očekivali da će morati biti toliko uključeni u proces obrazovanja svoje djece, čime su umanjili značaj učitelja u cijelom procesu.

Što se načina ocjenjivanja tiče, prema izjavama roditelja i učitelja u ovom istraživanju, bili su u skladu s preporukama MZO-a, odnosno pretežito su se koristile metode koje ispituju više kognitivne razine, dok su se u manjem opsegu koristile standardne metode praćenja i ocjenjivanja učenika. Na taj se način ostvario jedan od ciljeva obrazovne reforme koji govori o pomaku paradigme s usvajanja činjeničnog znanja na razvijanje ključnih kompetencija poput kritičkog mišljenja. Isto tako, učitelji su uvidjeli da nastavu i ocjenjivanje mogu održavati na daljinu te je veća vjerojatnost da će sagledati tu opciju u budućnosti i moći je iskoristiti za učenike s posebnim potrebama ili učenike koji puno izostaju u školi, primjerice u doba sezonske gripe.

Zaključak

Ovim se istraživanjem nastojalo razmotriti strukturu stavova učitelja i roditelja o nastavi na daljinu te vidjeti koliko se oni u svojim stavovima slažu. Važno je detektirati područja nastave na daljinu u kojima postoje velike diskrepancije između roditelja i učitelja, reagirati na njih i tako ih smanjiti jer bi se u protivnom u tim aspektima mogao dogoditi sukob između roditelja i učiteljsima, čime bi se narušio njihov odnos i što bi negativno utjecalo na učenike. Ovim se istraživanjem pokazalo kako najviše slaganje između roditelja i učitelja postoji u aspektu njihove komunikacije i općenitom stavu o nastavi na daljinu. Najniže slaganje između roditelja i učitelja zabilježeno je u aspektima zadavanja zadataka, načinu vrednovanja i ocjenjivanju, gdje roditelji naspram učitelja značajno pozitivnije procjenjuju sposobnosti

vlastite djece te su zadovoljni zaključenim ocjenama, dok učitelji smatraju da su prilikom ocjenjivanja bili blaži nego inače. Ono gdje su se učitelji i roditelji složili jest velik roditeljski utjecaj na napredak djeteta tijekom nastave na daljinu te pomak sa standardnih načina ocjenjivanja prema načinima koji ispituju više kognitivne procese.

Glavna prednost ovakvog istraživanja jest veličina uzorka. Naime, ovim istraživanjem je obuhvaćen veliki postotak roditelja i učitelja zbog čega se na temelju ovih rezultata može donositi zaključke relevantne za donošenje odluka o uvođenju promjena u nastavi na daljinu. Nadalje, radi se o prvome ovakvom istraživanju koje na velikome uzorku ispituje stavove roditelja i učitelja o nastavi na daljinu, čime se značajno produbljuju opća saznanja o nastavi na daljinu koja se mogu generalizirati i na druge sustave i populacije. Jedan od nedostataka istraživanja jest njegova primjena na mreži jer postoji mogućnost da određeni postotak učitelja i roditelja nije bio voljan ispunjavati upitnik nakon što su po cijele dane proveli za računalom, pogotovo ako im stavovi prema računalu nisu pozitivni. Stoga je moguće da je uzorak pristran te da su u njemu sudjelovali oni učitelji i roditelji koji su i tijekom nastave na daljinu bili aktivniji.

Ako se u budućnosti ponovi sličan scenarij s održavanjem nastave na daljinu, valjalo bi replicirati ovo istraživanje uz veću metodološku čistoću te bi se tako moglo dodatno validirati zaključke ovoga istraživanja.

Literatura

- Abdulmir, A. S. i Hafidh, R. R. (2020). The Possible Immunological Pathways for the Variable Immunopathogenesis of COVID-19 Infections among Healthy Adults, Elderly and Children. *Electronic Journal of General Medicine*, 17(4). <https://doi.org/10.29333/ejgm/7850>
- Basilaia, G. i Kvavadze, D. (2020). Transition to online education in schools during a SARS-CoV-2 Coronavirus (COVID-19) Pandemic in Georgia. *Pedagogical Research*, 5(4), 1–9.
- Bjorklund, A. i Salvanes, K. (2011). Education and family background: mechanisms and policies, U: E. Hanushek, S. Machin i L. Woessmann (Ur.), *Handbook of the Economics of Education*, Vol. 3.
- Cassella, G. i Berger, R. L. (2002). *Statistical Inference*. California: Duxbury Press.
- Christenson, S. L. i Sheridan, S. M. (2001). *School and families: Creating essential connections for learning*. New York: The Guilford Press.

- De Los Reyes, A., Augenstein, T. M., Wang, M., Thomas, S. A., Drabick, D. A. G. i Burgers, D. E. (2015). The validity of the multi-informant approach to assessing child and adolescent mental health. *Psychological Bulletin*, 141, 858–900. doi: 10.1037/a0038498
- Delacre, M., Lakens, D. i Leys, C. (2017). Why psychologists should by default use welch's t-test instead of student's t-test. *International Review of Social Psychology*, 30(1), 92–101. DOI: <http://doi.org/10.5334/irsp.82>
- Epstein, J. L. (2001). *School, family and community partnerships: Preparing educators and improving schools*. Boulder, CO: Westview Press.
- Epstein, J. L., Sanders, M. G., Sheldon, S. B., Simon, B., S., Salinas, K. C., Jansorn, N. R., Van Voorhis, F. L., Martin, C. S., Thomas, B. G., Greenfield, M. D., Hutchins, D. J. i Williams, K. J. (2009). *School, family, and community partnership: Your handbook for action*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Germann, T. C., Gao, H., Gambhir, M., Plummer, A., Biggerstaff, M., Reed, C. i Uzicanin, A. (2019). School dismissal as a pandemic influenza response: When, where and for how long?. *Epidemics*, 28, 100348.
- Griffith, J. (1998). The relation of school structure and social environment to parent involvement in elementary schools. *The Elementary School Journal*, 99(1), 53–80.
- Hoover Dempsey, K. V. i Sandler, H. M. (1997). Why do parents become involved in their children's education?. *Review of Educational Research*, 67 (1), 3–42.
- Hrvatska akademska i istraživačka mreža – CARNET (2018). *Digitalne tehnologije kao potpora praćenju i vrednovanju*. Carnet: Zagreb.
- Kolak, A. (2014). Teachers' attitudes towards evaluation process. *Život i škola*, 31, 109–125.
- Lehmann, E. L. (1998). *Elements of Large-Sample Theory*. New York: Springer.
- Liu, H. (2015). Comparing Welch's ANOVA, a Kruskal-Wallis test and traditional ANOVA in case of Heterogeneity of Variance. Preuzeto s: <https://scholarscompass.vcu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=5026&context=etd> (11.8.2020.)
- Ljubetić, M. (2014). *Od suradnje do partnerstva obitelji, odgojno-obrazovne ustanove i zajednice*. Zagreb: Element.
- Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2020). *Smjernice za vrednovanje procesa učenja i ostvarenosti ishoda u osnovnoškolskome i srednjoškolskome odgoju i obrazovanju*. Zagreb.
- Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2020). *Upute za vrednovanje i ocjenjivanje tijekom nastave na daljinu: Za učitelje, nastavnike i profesore, ali i dijelom i za roditelje/staratelje i učenike*. Zagreb.

Oreopoulos, P., Page, M. i Stevens, A. (2006). Does human capital transfer from parent to child? The intergenerational effects of compulsory schooling, *Journal of Labor Economics* 24(4), 729–760.

Pregrad, J., Tomić Latinac, M., Mikulić, M. i Šeparović, N. (2011). Iskustva i stavovi djece, roditelja i učitelja prema elektroničkim medijima. Ured UNICEF-a za Hrvatsku. Preuzeto s: https://www.unicef.hr/wp-content/uploads/2015/09/Izvjestaj_Iskustva_i_stavovi_djece_roditelja_i_ucitelja_prema_elektronickim_medijima.pdf (15. 9. 2020.)

Racz, S. J., Putnick, D. L., Esposito, G. i Bornstein, M. H. (2019). Children's academic, artistic, and athletic competencies: Successes are in the eye of the beholder. *Frontiers in Psychology*, 10, 1–15.

Rončević Zubković, B., Kolić-Vehovec, S., Kalebić Maglica, B., Smojver-Ažić, S. i Pahljina-Reinić, R. (2016). Attitudes of students and parents towards ICT with regard to the experience of using the iPad in classroom, *Suvremena psihologija*, 1, 37–47.

Rosić, V. i Zloković, J. (2003). *Modeli suradnje obitelji i škole*. Đakovo: Tempo.

Ružić Baf, M., Radetić-Paić, M. i Zarevski, P. (2012). Future teachers' attitudes about certain aspects of information and communication technologies. *Croatian Journal of Education*, 15(3), 149–175.

Sušanj Gregorović, K. (2017). Roditeljska uključenost u obrazovanje djeteta: Stavovi i praksa učitelja. *Školski vjesnik*, 66(3), 347–376.

Wang, G., Zhang, Y., Zhao, J., Zhang, J. i Jiang, F. (2020). Mitigate the effects of home confinement on children during the COVID-19 outbreak. *The Lancet*, 395 (10228), 945–947.

Attitudes of Teachers and Parents of Primary School Students towards Distance Education

Abstract

The health crisis caused by the coronavirus pandemic has caused teaching to move to an online environment. The aim of this research is to examine and compare the attitudes of teachers and parents to different aspects of online schooling. The examined aspects are: general attitude to online schooling, attitudes to communication between parents and teachers, tasks and materials used in online schooling, and student progress, assessment methods and final grades. Attitudes were examined via an online questionnaire and the results indicated that the highest agreement was in terms of communication and the general attitude to online schooling. The lowest agreement between parents and teachers turned out to be in aspects of assigning tasks and means of assessment, where parents evaluate their own children more affirmatively than teachers. Attitudes of parents and teachers to online schooling, due to the large sample used in this research, deepen general knowledge about online schooling and can be generalized to other systems and populations.

Keywords: attitudes; coronavirus; online schooling; parents; teachers.